

‘het leven is komisch en tragisch tegelijk’

door Irene Start, Uitkrant mrt 07

Gerardjan Rijnders schreef speciaal voor Toneelgroep Amsterdam (TA) een nieuw stuk, Tragedie. Het lijkt een eerbetoon aan de Griekse klassiekers, alleen zijn de rollen omgekeerd en loopt alles Rijnderiaans in de soep.

apathie

‘Tragedie is een muzikale voorstelling over behaagzieke, lethargische mensen. De buitenwereld interesseert hen niet, ze zijn niet gevoelig voor de ellende van anderen. Ze horen explosies, mensen van buiten doen een beroep op hen, maar ze ondernemen niets. Irritatie over de dagelijkse apathie vormde de inspiratiebron: in onze samenleving trekken mensen steeds vaker muren op. Ze gaan in vinexwijken wonen, waar ze zich veilig wanen voor de boze buitenwereld. Of ze zoeken het in verslaving, zodat ze nergens meer mee te maken hebben. Ik vraag me af of dat werkt, of je je als mens echt kunt blijven afsluiten.’

verzamelwoede

‘Een theatertekst als deze ontstaat door het verzamelen van krantenteksten en televisiequotes. Het alledaagse leven is rijk aan materiaal, ik begin altijd met veel plezier aan het schrijven. Ik leg dingen pas vast wanneer dat echt moet, ik wil eerst zien wat acteurs met een tekst doen. Als je op die manier werkt, moet je als regisseur goed weten wat je uitgangspunt is, anders krijg je acteurs niet mee.’

eerste montagevoorstelling sinds ‘snaren’

‘Tragedie is mijn eerste montagevoorstelling sinds Snaren in 2002. Dit nieuwe stuk is net als Snaren opgebouwd uit flarden tekst – geleend en van mezelf – over hoe de moderne mens zich terugtrekt in zichzelf. Duidelijke personages ontbreken, je ziet vier individuen die het moeilijk hebben tegenover een collectief dat weigert te luisteren.’

griekse tragedie, maar dan omgekeerd

‘Een echte klassieke Griekse tragedie heeft een vaste vorm: er zijn hoofdpersonages, de protagonisten, die door van alles en nog wat heengaan. Tegenover hen staat een koor, een collectief van mensen dat voetnoten plaatst bij wat die hoofdpersonen doen. In Tragedie keer ik het om: een weigerachtig koor heeft de hoofdrol, de protagonisten zijn bijfiguren. Het uitgangspunt van het koor is dat ze niet

in beweging komen, ook niet bij een schreeuw om hulp. Of ze dat kunnen volhouden? Het loop uit de hand, uiteraard.'

vervolg op 'blöd'

'Het idee om het koor de hoofdrol te geven, kwam niet uit de lucht vallen: in 2005 maakte ik de Bellevue-voorstelling Blöd, naar aanleiding van de frustraties die een aantal TA-actrices had opgelopen tijdens het spelen van Euripides' Bacchanten. Ze moesten met stokken slaan, hun teksten vanachter maskers brullen. Ik liet hen die frustraties uitspelen in de vorm van een koor. Na het maken van Blöd hield ik in mijn achterhoofd dat ik die formule nog wel eens zou kunnen gebruiken.'

klap uitdelen

'Tragedie gaat over een hond die zelfmoord pleegt, maar ook over eenzaamheid en sterven. Ik hou van komedies met een randje, waarin het menselijke onvermogen tragische vormen aanneemt. Dat is toch precies hoe het leven is: zowel komisch als tragisch, soms zelfs tegelijk. Mijn meest recente regie, Wie is er bang voor Virginia Woolf, heb ik opgezet als een komedie, met sterk ingekorte teksten en veel vaart. Ik hou van dat soort verrassingen, dan komt de klap extra hard aan. Ook Tragedie geeft aanvankelijk niet meteen prijs waar hij naar toe gaat, maar op een gegeven moment wordt er onontkoombaar toegeslagen.'

Compagnietheater

15 maart tot en met 14 april

Toneelgroep Amsterdam met Tragedie – honden plegen geen zelfmoord.

Tekst en regie: Gerardjan Rijnders. Componist: Boudewijn Tarenskeen.

Met Kitty Courbois, Jacob Derwig, Reneé Fokker, Roeland Fernhout, Fred Goessens, Marieke Heebink, Fedja van Huêt, Celia Nufaar, Gunilla Verbeke, Benjamin de Wit